

Smaastykker og Oversigter.

1.

Var Udstederne af Opsigelsesbrevet af 23. Juni 1439 alle Rigsraader? ¹

Indenfor det Dokumentmateriale², der er bevaret til Belysning af Erik af Pommerns Afsættelse som dansk Konge, indtager det saakaldte Opsigelsesbrev af 23. Juni 1439 en central Plads og er et Aktstykke, der frembyder megen Interesse saavel fra et statshistorisk som fra et statsretligt og personalhistorisk Synspunkt. Udtømmende behandlet er det næppe endnu blevet.

Hyppigst har man opfattet Brevet som simpelthen udstedt af det danske Rigsraad; denne Tanke gaar igen hos en Række af vore mest berømte Historikere — fra Huitfeldt³ over Holberg⁴ og Allen⁵ til Erslev⁶. Størst Vægt har vel den sidstnævntes Votum, som dog svækkes derved, at det ret tydeligt fremgaar af hans Fremstilling, at han ikke har set eller snarere ikke interesseret sig for det egentlige Problem.

For saa vidt nu denne fremherskende Anskuelse — at Opsigelsesbrevet er udstedt af Rigsraadet — nødvendigt indebærer, at samtlige Udstedere er Rigsraader, saa har den imidlertid tidligt mødt nogen Skepsis hos Specialisterne i Adels Personalhistorie, idet disse mere eller mindre klart har indset det betænkelige i at slutte fra en Adelsmands Forekomst i Opsigelses-

¹ Nærværende lille Studie fremkommer i Forbindelse med Undersøgelser over det danske Rigsraad 1448—1588 paa Grundlag af et utrykt Arbejde af Hr. cand. mag. P. Engelstoft.

² Udg. af A. Hude i Aktstykker vedrørende Erik af Pommerns Afsættelse.

³ Danmarks Riges Kronike, Folioudg. S. 807.

⁴ Samlede Skrifter udg. af Carl S. Petersen VI, S. 448 ff.

⁵ Haandbog i Fædrelandets Historie S. 215 og 228.

⁶ Erik af Pommern S. 400.

brevet til hans Raadsværdighed. Direkte har Mollerup¹ givet Udtryk for denne Betænkelighed, dog uden nærmere Motivering; oftere gør den sig indirekte gældende derigennem, at man undlader at drage den anførte Slutning². Særlig Vægt har det, at Adelens lærdeste Kender, Thiset, hørte til Skeptikerne³.

Der raader altsaa nogen Uklarhed i Opfattelsen af Dokumentet. Ganske vist er der ingen Tvivl om, at Raadet er med blandt Udstederne; uklart er det derimod, om samtlige Udstedere tør opfattes som Raader.

En Prøvelse af selve Aktstykket⁴ viser hurtigt, at dette ikke direkte giver os noget fyldestgørende Svar paa Spørgsmaalet. Opsigelsesbrevets Udstedere oplyser ikke umiddelbart, hvem de — statsretligt set — er. En saadan autentisk Oplysning er det ikke, naar en af de Redaktioner, hvori Dokumentet kendes, nemlig en plattysk Oversættelse⁵ fra Kristoffer af Bayerns Tid, fører som Overskrift: »Litera consiliariorum missa domino Erico ad Gotland«; denne Titel er jo ingen Del af selve Brevet, og det sandsynligste er, at den simpelthen skyldes Oversætteren, rimeligvis en Tysker uden nærmere Kendskab til dansk Statsret; som vi har han vidst, at den første og fornemste Halvdel af Udstederne faktisk var Rigsraader, og har deraf ladet sig bestemme uden smaaligt Hensyn til Resten. Beviskraft har denne Overskrift ikke.

Mere betyder det unægteligt, at der i selve Brevets Tekst er Tegn, der synes at tyde paa, at Udstederne har opfattet sig selv som Raader. For at godtgøre Nødvendigheden af deres vidtrækkende Beslutning understreger de nemlig, at Kongen var forud advaret, og anvender i den Forbindelse flere Gange første Persons Pronomen, hvor der efter Sammenhængen maa være Tale om Raadet. De anfører saaledes, at Kongen tit og ofte har begæret af dem, at Hertug Bugislav skulde blive hans Efterfølger, og har overdraget udenlandske Herrer Rigets faste Slotte, »forthy at wi icke wilde haue hertugh Buggislaff til wor koning umot all righens ret oc frihet«. Endnu tydeligere er Udstedernes udførlige Omtale af de Krav, de har stillet til Kongen, »i sitzst wi hoos ether

¹ Hist. Tidsskr. 5. R. V, S. 14 Note 1.

² Saaledes Norvin i Danske Herregaarde II, Fyen S. 258 og Lolland-Falster S. 101; Bobé sst. 80; F. J. West sst. 25; Nygaard sst. III, 562, 660.

³ Saaledes efter mundtlig Udtalelse til P. Engelstoft; fremgaar i øvrigt indirekte af adskillige Steder i Adelsaarbogen (IX, S. 145 f, XXXIII, S. 442 f. m. m. fl.).

⁴ A. Hude anf. Aktsamling S. 8—12.

⁵ Ikke, som A. Hude sst. 8 angiver, en »Afskrift« paa Plattysk. — Trykt i Danske Magazin 3. R. I, S. 223.

wore i Worthingborch»; en Sammenligning af dette Sted med andre Kilder viser ganske klart, at der sigtes til Raadsmødet i Paasken 1438¹. Et tredje Punkt i Brevet vidner dog utvetydigt om, at dette gentagne »vi« ikke tør opfattes altfor bogstaveligt. Det hedder: »Item schreue wi ethers herredom til utaff Korsør nu um helghemosse tidh nu nest forlethen [d. e. ca. 1. November 1438], hardhelighen formanendis . . .« o. s. v., hvorefter der følger en Angivelse af Brevets Indhold. Hvem der menes med dette sidste »vi«, er vi saa heldigt stillede ret nøjagtigt at kunne fastslaa; det maa nemlig være omtrent den samme Forsamling, der faa Dage før — 27. Oktober — tiltraadte en Skrivelse til Kristoffer af Bayern², hvori de indtrængende anmodede ham om snarest muligt at komme til Danmark. Gaar vi ud fra denne Identitet, saa følger deraf ikke blot, at Opsigelsesbrevets »vi« dækker over Rigsraadet, idet Korsørbrevets Navneliste udtrykkelig efterfølges af Betegnelsen »regni Dacie consilarii«, men ogsaa, at Anvendelsen af det anførte Pronomen ikke er strengt logisk; en simpel Optælling viser nemlig, at af Indkaldelsesbrevets 20 Raader ganske vist de 18 genfindes i Opsigelsesbrevet; men dette har rigtignok yderligere 16³ Udstedere af hvilke muligvis en enkelt, men næppe ret mange kan have været til Stede i Korsør. Altsaa: Af de Steder, hvor Opsigelsesbrevet siger »vi« og mener Rigsraadet, dækker Stedordet i det ene af de tre Tilfælde kun over omtrent Halvdelen af Udstederne. Heraf følger igen, at der ikke foreligger nogen som helst fornuftig Grund til at antage, at Sprogbrugen de to andre Steder skulde svare bedre til Logikkens Krav. Den naturlige Forklaring er tværtimod den, at netop de samme Mænd, der tidligere havde forhandlet med Kong Erik, ogsaa indenfor den Forsamling, der hin Sommerdag i Lübeck enedes om Opsigelsen, var baade de fornemste og de, hvem Ansvar fortrinsvis vilde komme til at paahvile, og at de derfor ansaa sig for berettigede til for Nemheds Skyld at skrive »vi« om sig selv uden smaaligt Hensyn til de øvrige tilstedeværende; denne Tolkning er saa meget mere nærliggende, som det maa anses for givet, at selve Formuleringen af Brevets Tekst skyldes en af de fornemste Raader — snarest vel Ærkebispens, maaske ogsaa en Mand som Erik Nielsen Gyldenstjerne.

Afgørende bliver imidlertid først og fremmest Brevets Slut-

¹ A. Hude anf. St. S. 10, jfr. sst. S. 4 og 16 f. samt Erslev: Erik af Pommern S. 391—93.

² A. Hude anf. St. S. 3—8.

³ Fraregnet 3 senere tilføjede Navne, til hvilke der selvfølgelig ikke i denne Forbindelse kan tages Hensyn.

ning, hvor det efter et kort Resumé af hele den foregaaende Argumentation hedder:

«. . . thy nøthis wi alle her effterscreffne Johannes¹⁾ met gudz nadhe erchebiscop i Lund etc., Naffno²⁾ i Othensyø, Cristiern³⁾ i Ripe, Ulric⁴⁾ i Arhus oc Gereth⁵⁾ i Burlom, met samme nadhe biscoppe, Beynt⁶⁾ prior i Andwordeskow, Eric Nielsson⁷⁾, Henric Knutsson⁸⁾, Luder Kabel⁹⁾, Morten Jensson¹⁰⁾ oc Esge Brok¹¹⁾, riddere, Awe Lunge¹²⁾, Pether Lucke¹³⁾, Otte Nielsson¹⁴⁾, Gereth Bryseke¹⁵⁾, Jeiop Basse¹⁶⁾, Pauel Laxman¹⁷⁾, Olaff Axilsson¹⁸⁾, Anders Hak¹⁹⁾, Otte Skinkel²⁰⁾, Niels Ericsson²¹⁾ aff Skiwe, Joachim Flemming²²⁾, Olaff Lunge²³⁾, Pether Skram²⁴⁾, Eric Nielsson²⁵⁾ aff Brotzskow, Maghens Jensson²⁶⁾, Lasse Thomesson²⁷⁾, Eghardh Frille²⁸⁾, Maghens Ebbesson²⁹⁾, Niels Laurentsson³⁰⁾, Joachim Eriksson³¹⁾, Lasse Johansson³²⁾ aff Podarpe, Anders Pethersson³³⁾ aff Bramslucke oc Bertel Brems³⁴⁾, wæpnere, at sie ether mantzschap up upa alle wore eghne weyne oc upa alt rigis inbyggeris weyne, som Danmarks krone wele ware tro oc hulle, som thøm alle aff ære oc rette bør at ware. Oc thy sie wi ether oc up radh, mantzschap oc thieniste, oc wele ther met forse oss um een annen herre, hwor wi kunne, oc wele thes upa wor æres weghne oc alle Danmarks inbyggeris weghne, effter thy som fore screuit staar, imot ether uforsømethe waro. Datum Lubec anno domini mcdxxx nono in vigilia nativitatis beati Johannis baptiste nostris sub sigillis presentibus impressis. Item wi effterscreffne Clawes Rønow³⁵⁾, Timme Nielsson³⁶⁾ oc Jasper Bryseke³⁷⁾ fulburdhe alle these forscreffne article oc sie ether oc up mantzschap oc thieniste, oc lade wi wore inceyle thryckis met wylie oc witzscap for thette breff met forscreffne hetherlighe herrers oc gothe mentz inceyle«.

Den Iagttagelse ligger lige for, at Udstederne har forsømt direkte at angive, hvem de er. Dette Faktum maa, hvis man vil anse dem alle for Raader, i sig selv kaldes ret mærkværdigt og bliver det endnu mere ved Sammenligning dels med det allerede nævnte Indkaldelseshæft til Kristoffer af Bayern, dels med de Klagepunkter mod Erik af Pommern¹⁾, der opsloges paa Kirkedørene i Lübeck. Begge disse Aktstykker, der staar i saa nær historisk Sammenhæng med Opsigelseshæftet, giver nemlig i saa Henseende klar Besked. Til Indkaldelseshæftets Navneliste føjes som anført udtrykkeligt Betegnelsen »regni Dacie consiliarii«; i Klagepunkternes Slutningspassus angiver Udstederne at have trykt deres Segl under Brevet »van desseme vorscreuenen rikers rades unde manne wegene van Dennemarken«; de forholdsvis

¹ A. Hude anf. St. S. 12—21.

faatallige Beseglere betegner sig med andre Ord som et Udvalg af Raadet, af hvilke de i øvrigt faktisk alle var Medlemmer¹. Naar nu i Modsætning hertil Opsigelsesbrevets Udstedere alene angiver deres almindelige Titel — Riddere og Væbnere — men derimod forsømmer at meddele, i hvilken Egenskab og med hvad Ret de her optræder paa alle Danskes Vegne, saa er det en i høj Grad usandsynlig Fortolkning, at der ved et Aktstykke af saa afgørende Betydning skulde foreligge en af de i Datidens mindre højofticielle Dokumenter hyppige Skodeslosheder. Ulige mere nærliggende synes den Forklaring, at man denne Gang ikke med mindste Ret har kunnet tilføje »regni Dacie consilarii« efter Listens sidste Navne, og at man heller ikke har kunnet finde nogen anden adækvat Betegnelse for Forsamlingen i dens Helhed. Formodningen herom bestyrkes tilmed væsentligt gennem de til Brevets Slutning føjede Linjer, hvorved endnu tre Stormænd tiltræder Opsigelsen; da nemlig disse daarligt kan undgaa at nævne de oprindelige Udstedere, saa kalder de dem »hæderlige Herrer og gode Mænd«, ikke — som det var naturligst, dersom de virkelig alle var Raader — »Rigens Raad og gode Mænd«².

Yderligere Oplysning kan vindes ved en personalhistorisk Gennemgang af de enkelte Udstedere med særligt Henblik paa deres Forhold netop til Rigsraadet. De kan i saa Henseende deles i tre Grupper.

1. Medlemmer af Raadet ²³/₈ 1439 var utvivlsomt Nr. 1—16, Nr. 18 og Nr. 21, der alle forekommer i Indkaldelsesbrevet af ²⁷/₁₀ 1438³, samt Nr. 17, der nævnes som Raad ¹⁵/₁₁ 1434⁴. I alt 19.

2. Senere forekommer som Raader (Datoen for den tidligste sikre Dato vedføjes i Parentes): Nr. 19, Anders Hak (⁷/₁ 1443⁵); Nr. 22, Joachim Flemming (¹⁸/₇ 1449⁶); Nr. 23, Oluf Andersen

¹ De forekommer nemlig alle i Indkaldelsesbrevet.

² Jfr. f. Eks. Indkaldelsesbrevet, A. Hude anf. St. S. 3.

³ Sst. S. 8.

⁴ Rydberg: Sverges Traktater III, S. 124.

⁵ Huitfeldt: Danmarks Riges Kronike, Folioudg., S. 831. Den Fortegnelse over Raadets Medlemmer 1443, H. her meddeler i Anledning af Kristoffer af Bayerns Kroning i Ribe, bygger øjensynligt helt og holdent paa den umiddelbart efter aftrykte Tiendeforordning af ⁷/₁ 1443. Holder man sig til dennes af H. gengivne latinske Redaktion, synes Berettigelsen af den Slutning, hvorved han gør de deri nævnte adelige til Raader, temmelig tvivlsom; den bestyrkes imidlertid af den i Rigsarkivet bevarede danske Udfærdigelse (af ⁸/₁), som paa flere Punkter afviger fra den latinske og navnlig i sin Slutning udtrykkelig betegner de 9 adelige som »righens radh«.

⁶ Repert. dipl. I, Nr. 7906. Det er dog ret sandsynligt, at han var indtraadt i Raadet allerede ²⁶/₇ 1447, under hvilke Datoer han forekommer nævnt, ganske vist kun i Rettertingsbreve, men paa ret fremtrædende Plads, mellem utvivlsomme Raader [Repert. dipl. I, Nr. 7707 og Danske Samlinger I, S. 172. Jfr. ogsaa Diplomatarium Norvegicum V, S. 546].

Lunge (¹⁸/₁₁ 1448¹); Nr. 27, Laurids Thomessen (Vestenie) (²/₇ 1449²); Nr. 28, Eggert Frille (¹¹/₆ 1442³); Nr. 29, Mogens Ebbesen Galt (²/₇ 1449⁴); Nr. 35, Claus Rønnow (²/₇ 1439⁵); Nr. 36, Timme Nielsen Rosenkrantz (¹⁶/₅ 1455⁶). I alt 8.

3. Ikke med Sikkerhed kendte som Raader: Nr. 20, Otte Skinkel, † ca. 1448; Nr. 24, Peder Skram, levede endnu ²⁸/₇ 1465⁷; Nr. 25, Erik Nielsen (Rotfeld), † 1452⁸; Nr. 26, Mogens Jensen (Løvenbalk), synes † 1441; Nr. 30, Niels Lauridsen (Kabel), Lollok, † ca. 1445; Nr. 31, Joachim Eriksen⁹; Nr. 32, Lasse Johansen af Paarup, Lollok, levede endnu 1458¹⁰; Nr. 33, Anders Pedersen (Godov), Lollok, levede endnu ²/₂ 1457¹¹; Nr. 34, Bertel Brems, Lollok, levede endnu ¹⁸/₁₁ 1449¹²; Nr. 37, Jesper Bryske, Lollok, levede endnu ³⁰/₇ 1481¹³. I alt 10.

Af disse tre Grupper giver den første ikke Anledning til særlig Omtale; at rundt regnet den første Halvdel af Brevets Udstedere faktisk var Raader, derom er der ikke Tvivl. Den anden er noget

¹ Repert. dipl. I, Nr. 7830.

² Huitfeldt anf. St. S. 846.

³ Repert. dipl. I, Nr. 7248. For den Formodning, at han allerede under Erik af Pommern skulde være indtraadt i Raadet, taler det, at han sst. Nr. 6975 nævnes sidst i en Liste over »Raad og Retterthing«, som ellers alene omfatter Raader. Om Betydningen af hans Forekomst i Forleningsbrevet til Hertug Adolf 1440 jfr. nedenfor S. 91.

⁴ Huitfeldt anf. St. S. 846. Norvin angiver [Danske Herregaarde II, Lolland-Falster, S. 101], uvist efter hvilken Kilde, at han blev Raad under Kristoffer af Bayern.

⁵ F. H. Jahn: Danmarks Historie under Unionskongerne, S. 509.

⁶ Hanserecense 2. Abth. IV, S. 253.

⁷ O. Nielsen: Harsyssels Diplomatarium, S. 54. Overfor det Faktum, at han saaledes lever 26 Aar efter Opsigelsesbrevets Udstedelse uden i noget Aktstykke at forekomme som Rigsraad, vil der ikke kunne lægges nogen som helst Vægt paa, at en temmelig sagnagtig Slægtbogsnotits [Danske Magazin 5. R. II, S. 121 f.] gør ham til Rigens Raad og Marsk under Kristoffer af Bayern.

⁸ Lige saa lidt ved denne som ved Nr. 30 og 32 kan der tillægges Repert. dipl. I, Nr. 6991, nogen Beviskraft; kun en ukyndig Afskriver kan være kommet paa den Tanke at identificere de deri forekommende »gode Mænd« med Rigsraader; en Undersøgelse af Navnelisten viser hurtigt, at det kun kan dreje sig om et endda specielt lollandsk præget Retterting.

⁹ Forekommer — saa vidt vides — ellers ikke. Maaske identisk med den Jakob Eriksen, der 1418 skænker Maribo Kloster Gods [Ældste danske Archivregistraturer III, S. 262.]

¹⁰ Synes at have medbeseglet Lollands Vilkaar [Geheimearchivets Aarsberetninger V, S. 62]; nævnes oftere i Maribo Klosters Breve, senest 1458 [Ældste danske Archivregistraturer III, S. 278]. Maaske identisk med Laurids Jensen (Vasspyd), der imidlertid heller ikke kendes som Raad.

¹¹ Kjøbenhavns Diplomatarium I, S. 193.

¹² Repert. dipl. I, Nr. 7930.

¹³ Rigsarkivet, Ods Herred 60.

mere problematisk. Da Kilderne til vor Viden om Raadets Sammensætning før 1448 er ret sparsomme, foreligger en Mulighed for, at nogle af disse Mænd har været Raader allerede i 1439, uden at dette nu kan paavises. I særlig Grad gælder dette Claus Rønnow, Anders Hak og Eggert Frille¹. Nærliggende er dog den Antagelse, at netop disse Mænds Medvirkning ved Omvæltningen har lettet deres Optagelse i Raadet under den nye Konge, mens det er noget mindre sandsynligt, at de kort efter at være blevet Rigsraader skulde vende sig mod den, hvem de skyldte Udnævnelsen. Og om Gruppens øvrige Medlemmer gælder det, som man vil se, at de først under Kristian I kendes som Raader.

Ogsaa med Hensyn til den tredje Gruppe kan maaske Kildernes Fattigdom her og der vildlede; muligt er det saaledes, at Mænd som Otte Skinkel, der har saa fremtrædende en Plads i Navnerækken, eller Mogens Jensen (Løvenbalk), der synes at være død ret ung, virkelig har haft Sæde i Raadet. Højest usandsynligt er det derimod, at dette skulde være Tilfældet med alle Gruppens ti Medlemmer. I Særdeleshed vilde det være meget mærkværdigt, om Peder Skram og Jesper Bryske, der først døde henholdsvis 26 og 42 Aar efter Opsigelsesbrevets Udstedelse, skulde have været Rigsraader under Kristian I, uden at dette spores i et eneste af de ret talrige Raadsbreve fra denne Konges Regeringstid.

Undersøgelsen af selve Brevets Tekst — navnlig dets Slutning — giver altsaa gode Grunde for den Antagelse, at Raadet ved denne Lejlighed har suppleret sig med andre adelige. Dette er dog ikke tilstrækkeligt. Endnu maa det Spørgsmaal undersøges, om Datidens statsretlige Forhold og Former tillader os at antage, at ogsaa andre end Rigsraadets Medlemmer kunde deltage i og medvirke ved en Konges Afsættelse. Hertil er i første Række at bemærke, at ingen dansk Haandfæstning direkte foreskriver, hvorledes et engang fuldbyrdet Kongevalg skal kunne ophæves igen; end ikke den saakaldte Oprørsparagraf, der i øvrigt som bekendt første Gang forekommer i Unionshaandfæstningen 1483, giver nogen egentlig Afsættelsesret, men berettiger kun Rigernes Indbyggere til at afværge Haandfæstningsbrud fra Kongens Side uden dermed at forbryde deres Ed². Dernæst er der god Grund til at fremhæve, at heller ikke Retten til at vælge Kongen 1439 tilkom Rigsraadet som saadant³. Kristoffer II, Valdemar III og Oluf valgtes paa almindelige Rigsforsamlinger, hvis i øvrigt uklare Karakter der her ikke er Grund til at komme ind paa; Valdemar

¹ Om denne jfr. S. 89, Note 3.

² Geheimearchivets Aarsberetninger II, S. 50 og 64.

³ Jfr. herom Matzen: Danske Kongers Haandfæstninger, S. 40 ff.

Atterdag og Dronning Margrethe (i hendes Egenskab af Rigets Formynderske) hyldedes paa Landstingene; det samme gjaldt Erik af Pommern selv, om hvem det i en samtidig Hovedkilde, den store Forordning af 1396, siges, at han er »hylleth oc vntfanget« til Herre og Konge af »righens mæn j Danmark aff allæ Lande«¹ — en Betegnelse, der utvivlsomt kunde have været anvendt ogsaa om Opsigelsesbrevets Udstedere. Paa denne Baggrund forstaar man bedre de Udtryk, der anvendes i Aktstykkets Slutning. Den egentlig afgørende Sætning deri, den hvori hele Brevets Handlingsindhold er sammentrængt, lyder: ». . . thy nøthis wi . . . at sie ether mantzschap up . . .«; først hvor samme Tanke et Par Linjer længere nede genoptages, findes det noget fyldigere Udtryk: »Oc thy sie wi ether oc up radh, mantzschap oc thieniste . . .«. Vægten laa saaledes paa Opsigelsen af »Mandskab«; men hertil kunde naturligtvis ogsaa udenraads Adel meget vel være med.

Det skal endnu anføres, at der fra Tiden omkring 1439 ogsaa foreligger andre Eksempler paa, at Raaderne ved Statshandlinger af afgørende Betydning har søgt Støtte hos andre adelige. Dette gælder saaledes om to af de vigtige Fredsslutninger i 1435, nemlig Traktaterne i Vordingborg med Hertug Adolf² (15. Juli) og i Stockholm med det svenske Raad³ (14. Oktober); ved begge Lejligheder optræder som »Medlovere« et stort Antal adelige, hvem ingen i den Anledning har anset for Rigsraader. Paa lignende Maade forholder det sig utvivlsomt med Lensbrevet til Hertug Adolf af 30. April 1440⁴; der er nemlig næppe nogen Grund til at fastholde Mollerups Antagelse⁵, at Lensbrevet — i Modsætning til Opsigelsesbrevet — skulde kunne tjene til Bevis for sine Besegleres Raadsværdighed. Mollerup har rimeligvis ladet sig vildlede af, at Forleningen angives foretagen »na Raat vnd Vultburt vnsers vnd des Riks tho Denmarcken volmechtigen Rade«; heraf kan man imidlertid ikke uden videre drage den Slutning, at Brevets Medbeseglere er Rigsraader; selv kalder de sig da ogsaa kun »des Rickes vnd der Kronen tho Denmarcken Prælaten, Ritter vnd Manne«. Til desuagtet at identificere dem med Raadet er der saa meget des mindre Grund, som over en Tredjedel af dem — og deriblandt Tyskere som »Lippoldt Landtgraffve tho Lichtenberg« og »Albret Mörer Hoffmeister« — ellers ikke vides at have

¹ Geheimearchivets Aarsberetninger V, S. 53.

² Rydberg: Sverges Traktater III, S. 135—140.

³ Sst. S. 147—152.

⁴ Huitfeldt: Danmarks Riges Kronike, Folioudg., S. 825 f.

⁵ Hist. Tidsskr. 5. R. V, S. 14 Note 1.

været Raader i 1440. De tvivlsomme Navne i dette Dokument er tilmed delvis forskellige fra dem i Opsigelsesbrevet: at henregne samtlige Udstedere af begge Breve til Raadet vilde saaledes uden Tvivl være meget dristigt; men hvorfor foretrække det ene fremfor det andet?

Ubetinget sandsynligst er det da, at den Forsamling, der officielt vedtog Erik af Pommerns Afsættelse, ikke uden videre var identisk med Rigsraadet; til den afgørende Beslutning havde dette styrket sin Stilling ved at give en Del udenraads adelige Part i Ansvar. Hvem disse Adelsrepræsentanter saa blev, dermed tog man det næppe saa nøje; et karakteristisk Træk er det i hvert Fald, at af den sidste og mest tvivlsomme Gruppe af Udstederne er mindst Halvdelen smaa lollandske Adelsmænd. Mens man vanskeligt vil kunne forklare sig, hvorfor netop denne Landsdel skulde være saa uforholdsmæssigt stærkt repræsenteret i Rigsraadet, forstaar man let, at Lollikerne ved netop denne Lejlighed mødte særlig mandsstærke; de boede Lübeck nærmest og havde dermed særlig bekvem Lejlighed til at komme med til den historiske Begivenhed; og omvendt var det nemmest for Raadet at appellere netop til deres Støtte i Afgørelsens ansvars-tunge Time.

Henry Bruun.

2.

Dronning Christina.

Det er med interesse, man griber den bog om vigtige afsnit af dronning Christinas liv, som den svenske historiker professor Curt Weibull for nylig har udsendt. (*Drottning Christina. Studier och forskningar. Stockholm 1931*). W. er især kendt ved sine kritiske bidrag til nordisk historie i den ældre middelalder. Det er paa et nyt felt, han her udfolder sin kritiske metodik, og man følger med stor interesse, hvilke resultater hans metode giver anvendt paa et emne af den nyere tids historie, hvor det materiale, som bydes historikeren, er langt rigere, hvor der er mulighed for at følge hændelsesforløbet langt mere en détail, og hvor de handlende personer som oftest er langt stærkere og mere alsidigt belyst — men derfor ogsaa vanskeligere at sammenfatte i enkelte formler. Den store kunst, den svære kunst at »prøve aanderne«, baade dem, der har skabt historie, og dem der har overleveret de førstnævntes gerninger til eftertiden, bliver ikke lettere at udøve, hvor kilderne er talrige, end hvor de kun er faa. Tværtimod! Jo flere stemmer, desto større disharmoni.

W. vier bogen til mindet om sin fader, den udmærkede hi-